

2022

ŠKOLNÉ NA VEŘEJNÝCH VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

JANA VONDRÁKOVÁ

VÝZKUMNÁ ZPRÁVA
KONGRESU

ŠKOLNÉ NA VEŘEJNÝCH VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

AUTOR: JANA VONDRÁKOVÁ

1. ÚVOD

Od minulého století došlo k významnému zvýšení nákladů na poplatky za studium na veřejných vysokých školách ve Spojených státech amerických. Je podstatné zaměřit se na to, jak se výše školného na veřejných vysokých školách vyvíjela v průběhu let ve srovnání s růstem mezd a životní úrovní obyvatel a jak zvýšení nákladů vynaložených na studium ovlivňuje množství studentů, kteří jsou schopni studium úspěšně dokončit. Fakt, zdali se školné zvyšuje či snižuje v kombinaci s dalšími náklady na studium, dále určuje vývoj, kterým se vysoké školství bude ubírat a jak vysoké procento populace si bude moci dovolit studia financovat.

Cílem tohoto dokumentu je seznámit čtenáře s tím, jak ve Spojených státech amerických funguje financování veřejných vysokých škol a jak se k současnému fungování staví politické strany. Rovněž se čtenáři dozví, jak současný systém souvisí se sociální nerovností obyvatel a jak současný systém zadlužuje obrovské množství studentů a absolventů, kteří si nemohou dovolit výdaje za studia pokrýt z vlastních finančních zdrojů.

1.1 VEŘEJNÉ VYSOKÉ ŠKOLY

Veřejné vysoké školy jsou ty vzdělávací instituce, které jsou financovány skrze stát. Oproti tomu soukromé univerzity nedostávají své finanční prostředky od státu, nýbrž jejich financování zajišťují soukromé instituce a subjekty, soukromé fondy a příspěvky sponzorů.¹

2. HISTORICKÝ VÝVOJ

Dle US News se ceny nákladů spojených se školným na veřejných vysokých školách v posledních dvaceti let neustále zvyšují. Placení školného však není jediný vysoký výdaj, který studenti musí hradit. Kromě samotné platby školného je nutné hradit i další náklady. To jsou zejména platby za ubytování na kolejích, dále pak strava a například nákup knih a dalších učebních materiálů. Studenti však musí brát v potaz všechny výše zmíněné položky včetně výše školného a získat dostatek finančních prostředků k uhrazení všech těchto položek. Rovněž uvádí, že poplatky spojené se studiem na veřejných vysokých školách vzrostly od roku 2001 o 211 %. Tato statistika však nezahrnuje inflaci, kterou růst poplatků převyšuje, což znamená, že poplatky spojené se studiem rostou rychleji, než roste inflace.²

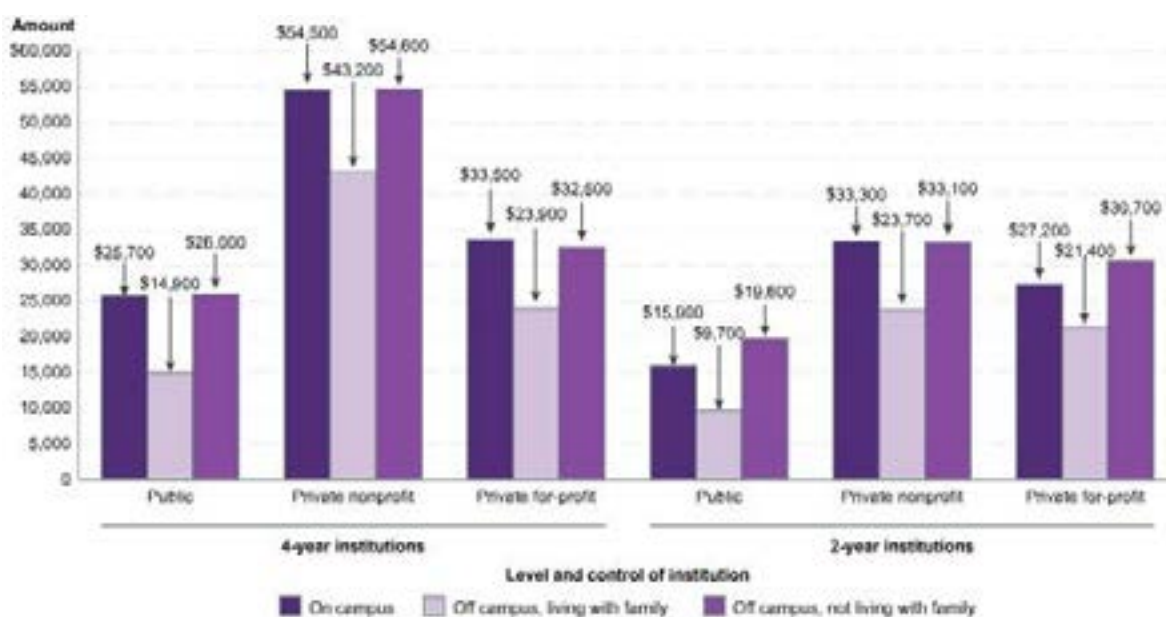

Vzhledem k různé výši školného v různých vzdělávacích institucích Us.gov informuje případné zájemce o studium, aby si srovnali jednotlivé univerzity, spočítali si náklady spojené se studiem a následně tak zúžili svůj výběr. Tento fakt v podstatě deklaruje důležitost finančního rozpočtu studenta na studium, což v podstatě znemožňuje některým zájemcům o studium hlásit se tam, kam by chtěli. Prioritou tak bývá ušetřit, nikoliv dát přednost preferované univerzitě.

2.1 SROVNÁNÍ RŮSTU POPLATKŮ S RŮSTEM MINIMÁLNÍ MZDY

Další fakt, který demonstruje zvyšování poplatků za studium, je srovnání těchto nákladů mezi současnými studenty a absolventy generace baby boomers (generace, která se narodila pár let po skončení druhé světové války)³. Dle Marketwatch je věkový průměr poslanců 57 let a senátorů 61 let. Jejich náklady spojené se studiem byly v porovnání se současnými studenty nižší. Poslanci průměrně vydali 8487 dolarů ročně za poplatky spojené se studiem a senátoři v průměru zaplatili 9480 dolarů ročně, kdežto současný student zaplatí průměrně 29000 dolarů ročně.

Je však nutné brát v potaz kromě samotného růstu poplatků i další důležitý faktor – vztah mezi růstem nákladů za studium a růstem mezd. National Center for Education Statistics ukazuje tento vztah grafem, jenž znázorňuje, že ačkoliv poplatky za studium vzrostly od devadesátých let v průměru o 200 procent, výše minimální mzdy vzrostla průměrně pouze o 25 procent.⁴ Tento nepoměr ukazuje kontrast mezi příjmy a výdaji za vysokoškolské vzdělání, které je nyní mnohem dražší a méně dostupné. (Market watch, Members of Congress likely paid a lot less for college than you).⁵

Graf 1: Znázornění výše poplatků za vysokoškolské studium na různých typech škol podle místa ubytování¹⁸

3. MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ STUDIA

3.1 GRANTY A STIPENDIA

Dle usa.gov existují různé nástroje, které studentům umožňují získat potřebné finanční prostředky. Ty tvoří zejména granty a stipendia. Mezi nejdůležitější a pro studenty nejvýhodnější jsou

existující programy finanční pomoci prostřednictvím federální vlády. Pro zájemce o studium, kteří nesplnili podmínky k přidělení financí prostřednictvím federální vlády, jsou k dispozici rovněž fondy státní a kromě nich pak ještě existují i programy poskytované samotnou vzdělávací institucí.⁶

Mimo prostředků, které poskytuje federální vláda, jednotlivé státy či samotné univerzity, mohou financování poskytnout neziskové organizace nebo soukromé subjekty. Tato pomoc je často východiskem pro zájemce o studium, kteří nedosáhnou na podporu federálních a státních fondů.⁷ Například stát Florida a jeho ministerstvo školství nabízí mnoho grantů vyplácených na základě splnění konkrétních podmínek. Může se jednat například o studium konkrétního oboru nebo o podporu minorit. Jedním z grantů, které nabízí, je například Minority Teacher Education Scholars Program Florida Fund for Minority Teachers, Inc. Tento program se snaží umožnit příslušníkům národnostních menšin absolvovat studium vedoucí k získání kvalifikace učitele. Poskytnutý grant nemusí být splacen v případě, že se absolvent zaváže učit jeden rok na floridské státní škole za každých půjčených 4000 dolarů přidělených každý semestr studia. V případě, že student překročí povolenou dobu studia nebo se rozhodne nepřijmout podmínky, bude povinen splatit plnou výši poskytnutého grantu do deseti let od jeho získání s výší úroku 8 %.⁸ Tento příklad dokazuje, že existují možnosti i pro zájemce o studium ze sociálně znevýhodněného prostředí. Faktem ovšem je, že vzhledem k průměrné ceně školného je zde vysoká pravděpodobnost, že student bude i přes obdržení grantu muset žádat o půjčku dalších finančních prostředků.

Další finanční pomoc je nabízena válečným veteránům a současným členům armády. V některých případech tato pomoc zahrnuje nejen samotné členy armády a veterány, ale i jejich partnery. Forever GI Bill například umožňuje využít program Military Tuition Assistance, kdy zaměstnancům armády jednotka uhradí cenu poplatků za studium a student bude moci do vzdělávací instituce docházet mimo službu. Pro partnery a partnerky existuje možnost využití programu Military Spouse Assistance, který zahrnuje širokou škálu stipendií nebo grantů, případně bezúročných půjček.⁹

3.2 STUDENTSKÉ PŮJČKY

Kromě těchto fondů existuje však i možnost půjčit si potřebné finanční prostředky k zajištění studia. Z tohoto hlediska rozlišujeme federální a soukromé studentské půjčky, přičemž obě mají různé podmínky a z nich plynoucí požadavky pro splácení dluhu. Z hlediska výhodnosti studentských úvěrů i web us.gov doporučuje, aby se studenti nejprve pokusili získat půjčku federální, nikoliv tu pocházející ze soukromých institucí, jelikož oproti federálním mohou být značně nevýhodné. Federální půjčky se dále dělí na ty pro samotné studenty a pro rodiče.

3.2.1 PŮJČKY PRO STUDENTY

Co se týče půjček přímo pro studenty, dělí se na dotované a nedotované. Dotované studentské půjčky zajišťují, že ministerstvo školství se zavazuje platit úrok v případě, že student absolvuje alespoň půlku studia; dále pak v prvních šesti měsících dokončení studia a rovněž v případě trvajících časového období odložení splátek. Samotné umožnění půjčky je podmíněno faktem, že zájemce o studium doloží, že jeho finanční možnosti jsou nedostatečné.¹⁰

Druhou skupinou jsou federální půjčky nedotované. Ty nevyžadují doložení nedostatečných finančních možností. Vzdělávací instituce doloží výši, která zajišťuje pokrytí potřeb. Oproti dotovaným federálním půjčkám je student zodpovědný platit veškeré úroky bezodkladně za všech okolností, ať už svá studia dokončí, či nikoliv.

Dotované i nedotované programy studentských půjček počítají s tím, zda je student závislý, či nezávislý. Nezávislým studentem se rozumí ten, který dosáhl věku 24 let, který uzavřel manželství, je „graduate“ (student magisterského oboru), „professional student“ (tzv. student profesionálního oboru, mezi které se řadí například medicína, právo, veterinární medicína, inženýrství atd.), veterán, člen ozbrojených sil, „a ward of The court“ (osoba pod ochranou soudu, tj. osoba, která není schopna o sobě rozhodovat), případně také ten, kdo má zodpovědnost za někoho dalšího než svého partnera, či je bezdomovcem nebo je bezdomovectvím přímo ohrožen. Studenti nespádající do žádné z předchozích kategorií jsou automaticky bráni jako závislí.

Dle oficiálního webu poskytujícího informace o studentských půjčkách, StudentAid.gov, vycházejí z výše dvou zmíněných variant z hlediska výhod pro studenty jednoznačně lépe přímé dotované programy studentských půjček, jelikož se poskytovatel půjčky, tedy stát, zavazuje platit úroky za předem stanovených podmínek. Kromě toho je výše těchto úroků nižší, průměrný úrok dotovaných půjček z roku 2021 činí 3,73 %. Oproti tomu nedotované půjčky komplikují finanční rozpočet studenta placením úroku za všech okolností během studia i po jeho ukončení. Dalším nevýhodným faktorem je výše úroku, jehož výše v roce 2021 představovala 5,28 %.¹¹

3.2.2 PŮJČKY PRO RODIČE

Kromě těchto možností přímo pro studenta je dostupný program Direct Plus Loans, který zajišťuje možnost půjčit finanční prostředky jak samotným studentům, tak i jejich rodičům za podmínky schopnosti splácet.

3.3 JINÉ MOŽNOSTI FINANCOVÁNÍ

Další možnost přinášející plány spoření pro rodiče, kteří se bez využití fondů a půjček snaží svým potomkům našetřit dostatek financí pro případné studium.

4. NÁHLED NA PROBLEMATIKU HRAZENÍ ŠKOLNÉHO DEMOKRATY A REPUBLIKÁNY

Co se týče pohledu na placení školného, liší se nejen na základě politické orientace, ale také na základě pohlaví, věku, dosaženého vzdělání, rasy či národnostní příslušnosti. Dle statistiky jsou voliči republikánů ztotožnění spíše s názorem, že školné na veřejných vysokých školách by se mělo zachovat. Oproti tomu voliči demokratů jsou častěji pro to, aby vysokoškolské vzdělání bylo dostupné všem obyvatelům bez rozdílu. Ženy, mladší respondenti a rovněž zástupci menšin (Afroameričané a Hispánci) častěji hlasují pro možnost zrušení školného na veřejných vysokých školách.

Demokraté se snaží prosadit návrh, jehož přijetí by vedlo k příležitostem získat vysokoškolské vzdělání i lidem z nízkopříjmových rodin. Podle webu Democrats.org demokraté navrhují řešení, které by zásadním způsobem ovlivnilo přístup ke vzdělání osobám z nízkopříjmových rodin. Návrh se snaží prosadit, aby studium čtyřleté veřejné vysoké školy nemuseli hradit ti studenti, jejichž příjem domácnosti nepřesahuje 125 000 dolarů ročně, což procentuálně odpovídá 80 % obyvatelstva Spojených států.¹²

Bernie Sanders jakožto nezávislý senátor uvádí, že v případě prosazení návrhu by celkový rozpočet vyhrazený pro platby školného měl činit 70 miliard ročně. Dvě třetiny rozpočtu by byly

hrazeny federální vládou a jedna třetina rozpočtu jednotlivými státy.¹³ Tento návrh pod názvem „College for All Act“ se zasazuje o zrušení školného pro všechny čtyřleté bakalářské studijní programy, které veřejné vysoké školy nabízí.¹⁴

Joe Biden se zase snaží prosadit zrušení poplatků za studium tak, aby všichni občané Spojených států měli možnost studovat vysokou školu bez rozdílu.¹⁵ Naproti tomu někteří zástupci republikánské strany se zasazují o to, aby si student musel zaplatit výdaje spojené se studiem v plné výši, neboť se jedná o jeho vlastní zodpovědnost a o investici do jeho vlastní budoucnosti. Zdůrazňují, že pro studenty ze znevýhodněného prostředí existují granty, studentské půjčky a další formy financování vysokoškolského studia.¹⁶

Jak vidno, Republikánská strana se staví k problematice vzrůstajících cen školného obecně odlišně než demokrati. Hodnoty Republikánské strany staví na osobní zodpovědnosti a finanční mobilitě. Ačkoliv republikáni přiznávají, že růst cen poplatků za studia je vysoký, jejich řešení nespočívá ve financování poplatků federální vládou. Řešením je dle nich poskytnutí forem vzdělání, které neposkytuje samotná instituce univerzity. Místo toho se snaží apelovat na to, aby veřejnost brala v potaz i jiné možnosti jako například Life-long Learning, technické instituce, on-line univerzity a učení se během pracovního procesu.¹⁷ Cílem je poukázat na fakt, že univerzitní vzdělání není jediným prostředkem k získání kariéry.

Republikáni rovněž poukazují na to, že pro zájemce o studium a pro samotné studující, kteří pocházejí z chudších poměrů, existuje možnost čerpat finance z pestré nabídky grantů a stipendií, případně možnost využít studentských půjček, ať už skrze federální vládu, státy, nebo soukromé instituce.

Vzdělání podstatně ovlivňuje pracovní trh a finanční mobilitu obyvatel, a proto je důležité se na něj zaměřit. V současné době existuje více pohledů na výši poplatků za studia - zatímco republikáni jsou nakloněni osobní zodpovědnosti a minimální pomoci státu, demokraté jsou toho názoru, že vzdělání by mělo být dostupné všem a poplatky by měly být buď sníženy, nebo úplně zrušeny a systém studentských půjček by měl být reformován.

5. ZÁVĚR – JAKÁ JE BUDOUCNOST TOHOTO TÉMATU

Otázka školného, které se musí platit během studií na veřejných vysokých školách, podle části občanů tíží společnost a rozevírá pomyslné nůžky mezi bohatými a chudými. Během posledních desetiletí poplatky spojené se studiem vzrostly neúměrně tak, že některým zájemcům o studium znemožňují studovat a studia dokončit. Je sice možné využít systému stipendií a grantů, případně využít půjček, které jsou poskytovány jak na federální a státní úrovni, tak i na úrovni soukromého sektoru. V současné době je možné vybírat z mnoha možností, avšak všechny zahrnují určité podmínky, které musí být k poskytnutí financí splněny. Zejména u půjček je důležité myslet na úroky a jejich růst během studia i po jeho ukončení. Otázka školného a jeho výše je komplexní záležitost, která však ovlivňuje směřování pracovního trhu Spojených států do budoucnosti.

6. OTÁZKY PRO STANOVISKO

- Jak se k poplatkům za studium staví vaše politická strana a frakce?
- Je možné nějak upravit podmínky, za kterých mohou studenti ze znevýhodněného prostředí čerpat finance?

7. DOPORUČENÉ A ROZŠIŘUJÍCÍ ZDROJE

www.studentaid.gov Na této stránce najdete informace o studentských federálních půjčkách. Zejména o tom, jaké druhy federálních půjček existují, za jakých podmínek je možné je získat a jak funguje jejich splacení – včetně lhůt a výše úroku.

www.USA.gov Zde najdete užitečné informace ohledně vysokých škol a formách získání finančních prostředků ke studiu.

8. ZDROJE Z POZNÁMEK V DOKUMENTU

- 1 BURROWS, Brianna. Studyusa.com: What is the difference between a public and private university? [online]. October 25, 2021 [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://www.studyusa.com/en/a/1290/what-is-the-difference-between-a-public-and-private-university>
- 2 BOYINGTON, Briana, Emma KERR a Sarah WOOD. Usnews.com: 20 Years of Tuition Growth at National Universities [online]. September 17, 2021 [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://www.usnews.com/education/best-colleges/paying-for-college/articles/2017-09-20/see-20-years-of-tuition-growth-at-national-universities>
- 3 Baby boomers: Lidé, kteří se narodili v letech po skončení druhé světové války, kdy masivně stoupla porodnost.
- 4 BOYINGTON, Briana, Emma KERR a Sarah WOOD. Usnews.com: 20 Years of Tuition Growth at National Universities [online]. September 17, 2021 [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://www.usnews.com/education/best-colleges/paying-for-college/articles/2017-09-20/see-20-years-of-tuition-growth-at-national-universities>
- 5 BERMAN, Jillian. Marketwatch.com: Members of Congress likely paid a lot less than you [online]. February 15, 2018 [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://www.marketwatch.com/story/members-of-congress-likely-paid-a-lot-less-for-college-than-you-2018-02-15>.
- 6 Usa.gov: College and Higher Education [online]. [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://www.usa.gov/higher-education>
- 7 Usa.gov: College and Higher Education [online]. [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://www.usa.gov/higher-education>
- 8 Floridastudentfinancialaid.org: Minority Teacher Education Scholars Program Florida Fund for Minority Teachers, Inc. [online]. [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://www.floridastudentfinancialaid.org/PDF/factsheets/MTES.pdf>
- 9 Usa.gov: College and Higher Education [online]. [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://www.usa.gov/higher-education>
- 10 Studentaid.gov: The US Department of Education offers low-interest loans to eligible students to help cover the cost of college or career school. [online]. [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://studentaid.gov/understand-aid/types/loans/subsidized-unsubsidized>
- 11 Studentaid.gov: The US Department of Education offers low-interest loans to eligible students to help cover the cost of college or career school. [online]. [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://studentaid.gov/understand-aid/types/loans/subsidized-unsubsidized>
- 12 Democrats.org: Providing a world-class education in every zip code [online]. [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://democrats.org/where-we-stand/party-platform/providing-a-world-class-education-in-every-zip-code/>
- 13 Sanders.senate.gov: Sanders: Make college tuition-free [online]. May 19, 2015 [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://www.sanders.senate.gov/press-releases/sanders-make-college-tuition-free/>
- 14 Sanders.senate.gov: Summary of sen. Sanders' College for All Act [online]. 2015 [cit.

2022-08-21]. Dostupné z: <https://www.sanders.senate.gov/wp-content/uploads/College-for-All-Act-2015-summary.pdf>

15 DICKLER, Jessica. CNBC.com: Biden's American Family Plan could make free college a reality [online]. April 28, 2021 [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://www.cnbc.com/2021/04/28/biden-american-families-plan-could-make-free-college-a-reality.html>

16 Republicanviews.org: Republican Views on Education [online]. [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://www.republicanviews.org/republican-views-on-education/>

17 Prod-static.gop.com: As adopted by Republican National Committee, Resolution Regarding the Republican Party Platform 2016 [online]. [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: https://prod-static.gop.com/media/Resolution_Platform.pdf?_ga=2.244795206.2100360232.1654627115-167991892.1654627115

18 National Center for Education Statistics: Price of Attending an Undergraduate institution [online]. [cit. 2022-08-21]. Dostupné z: <https://nces.ed.gov/programs/coe/indicator/cua>

2022

ČESKÝ MODEL AMERICKÉHO KONGRESU 2022

CENTRUM POLITICKÝCH STUDIÍ, Z. S.
NÁMĚSTÍ JANA PALACHA 2
110 00 PRAHA 1

